

Laurent Allen-Caron

A TITOKZATOS
LAGERFELD

Laurent Allen-Caron

Patrick de Sinety közreműködésével

A TITOKZATOS
LAGERFELD

KOSSUTH KIADÓ

A kiadás alapja:
Laurent Allen-Caron: *Le Mystère Lagerfeld*
Librairie Arthème Fayard, 2018

Fordította
Hotya Hajnalka

Szerkesztette
Koronczai-Fekete Viktória

Borítóterv
Gróf Levente

ISBN 978-963-09-9993-9

Minden jog fenntartva

Képjogok:

borítókép: ID 85172369, fotó: © Antonio de Moraes Barros Filho/WireImage;
15. oldal: Wikipedia; *41. oldal*: ID 104418480, fotó: © Gamma-Keystone/Getty
Images; *42. oldal*: ID 104402629, fotó: © Gamma-Keystone/Getty Images;
47. oldal: © Cultiris/Bridgeman; *57. oldal*: Wikipedia; *69. oldal*: © SZ Photo/
Max Scheler/Bridgeman Images; *72. oldal*: © 123 RF; *81. oldal*: © SZ Photo/
Max Scheler/Bridgeman Images; *83. oldal*: © Bridgeman Images; *153. oldal*:
ID 967836566, fotó: Daniel Simon/Gamma-Rapho/Getty Images; *184. oldal*:
ID 1221896584 fotó: Victor Virgile/Gamma-Rapho/Getty Images; *194. oldal*:
© Picture Alliance/Bridgeman Images; *208. oldal*: 115122886 fotó: © Gamma-
Rapho/Getty Images; *210. oldal*: Picture Alliance/Bridgeman Images

© Librairie Arthème Fayard 2019

© Kossuth Kiadó 2020

© Hungarian translation Hotya Hajnalka 2020

Patrick de Sinety emlékére

Előszó

Egészen 2019-ig szinte nem telt el úgy nap, hogy Karl Lagerfeld (1933–2019) sajtóirodája ne adott volna hírt újabb együttműködésről, építészeti projektről vagy divatkollekciónról. A divattervező több mint hatvan évig alkotott fáradhatatlanul és szédületes tempóban, pontos képet festve az aktuális korszellemről. Páratlan érzékenysége és korszakokon átívelő alkotásai kimagasló jelentőségű divatkreátorrá tették. Maga tervezte ruhái a kifutók ékszerdobozként megálmodott látványvilágában keltek életre.

De nemcsak a divatvilág leste Karl Lagerfeld minden megnyilvánulását, hanem szinte mindenki más is, hiszen karizmája túlmutatott a divatbemutatókon. Lagerfeld egy személyben testesített meg egy divattörténeti korszakot, két lábon járó mítosz volt ő, valóságos ikon.

A német származású Lagerfeld Franciaországban vált azzá a minden részletében megkomponált, jellegzetes figu-

rává, akit világszerte ismertünk. Egy élő logó, szürke, fekete és fehér színben. Sikerének egyik kulcsa a jelentudatoság volt. Lagerfeld mindig is a jelenben létezett, soha nem tekintett vissza a múltba. Mindvégig naprakész volt, ettől vált modernné, miközben mégis időn kívüli volt és állandó. A legendás alak mögött természetesen megbújt a hús-vér ember is a maga történetével, a kettő pedig nem választható el egymástól.

Könyvünkben Lagerfeld páratlan sikertörténetének gyökereit kutatjuk, élettörténetének fontos helyszíneit megidézve festjük meg portréját.

Könyvek vászonba kötve

2016 júniusa, Párizs. Az utcákon transzparenszek, a városnegyedben tüntetések készülődnek. Napfényben fürdik a Bastille tér és az operaház homlokzata. Odabent, az operában, a súlyos, sötét függönyök mögött azonban szinte hűvös van, a város zaja alig kivehető.

A kulisszák mögött férfialak rajzolódik ki a félhomályban. Egy pillanatra, hiszen most úgysem látja senki, leve-szi a napszemüvegét, hogy el ne botoljon a sötétben. Te-kintetében szomorúság, talán elveszettség bujkál. Az öltö-zőkből kiszűrődő fény felé indul.

Az újságírók több mint egy órája várnak rá. Amint ész-reveszik, bekapcsolják a kamerákat és a lámpákat, feleme-lik a mikrofonbotokat. A férfi kihúzza magát, felveszi a napszemüvegét. Villanó vakuk kereszttüzeiben halad to-vább. Karl Lagerfeld, a divatcsászár, a Chanel, a Fendi és saját márkájának termékeny tervezője. Lagerfeld a George

Balanchine által rendezett *Brahms–Schoenberg Quartett* balettelőadás próbájára érkezett. A párizsi operaház balettigazgatója, Benjamin Millepied őt kérte fel jelmeztervezőnek. Karl fehér inget, fekete nyakkendőt, szűkített zakót visel, haja lófarokban. Érkezése, akár egy jelenés.

A koreográfiát a terem közepéről figyeli, tanácsadóival az oldalán. Sötét szemüveg mögé rejtett tekintetét egy pillanatra sem veszi le a táncosokról. Egy órával később felmegy a színpadra. Az újságírók köré sereglenek, ő pedig lezser rutinnal válaszol a kérdéseikre. Tűpontos válaszai perceként át záporoznak, mintha csak valamelyik divatbemutatóján nyilatkozna. Mögötte az általa tervezett hatalmas, sötét díszlet, amelyet élete főbb helyszínei inspiráltak: a festett vásznon ködbe vesző kastély.

Ezen a délutánon az Opéra Bastille színpadán két, látszólag ellentétes világ találkozik. Egyfelől a divatdiktátor újszerű szemléletmódja, akinek irigylésre méltó népszerűsége egy popsztárával vetekszik, másfelől pedig egy letűnőben lévő világ nosztalgikus hangulata. A valóságban azonban e két világ szorosan összekapcsolódik, az egyik elrejteti a másikat, az összekötő kapocs pedig nem más, mint a szomorúság. Egy tekintet szomorúsága. A fekete-fehér „marionettbáb”¹ mögött – ahogyan a divatcsászár saját magát nevezi – finom szövésű, bonyolult történet sejlik.

Ahogy később visszatér a kulisszák mögé, mintha csak saját legendájának áttetszetlen függönye mögött tűnne el. Az újságírók tudják, ott már nincs helye kameráknak és mikrofonoknak. Ebben az idegenek elől gondosan elzárt világban mindig is jelen volt egyfajta baljós titokzatosság.

A divattervező autóba száll, az úti célja ismeretlen.

Lakása a Szajna-parton található. Esténként az épületből kiszűrődő fehér fényben fürdik a folyó. Az ablakok mindig zárva vannak, nem lehet belátni, hozzáférhetetlen a titkos búvóhely. Az épületben egy több mint 300 négyzetméteres, ultramodern lakás rejtőzik, amely olyan, akár egy úrhajó belseje. Akárcsak egy Stanley Kubrick-filmben: szürke, fehér és ezüstszerű bútorok mindenütt, a konyhában a krómacél hűtőszekrény telis-tele *Coca-Cola* lighttal, mintha több ezer éve várnák gazdájukat. A futurisztikus környezet tökéletes rendezettségét csupán egy köteg papír, könyvek és magazinok összevisszasága zavarja meg, jelezve, hogy időnként jár erre emberi lény. A lakás fényűzőnek tűnhet, de valójában praktikus. „Ez a hely alvásra, zuhanyzásra és munkára való”²² – mondja Lagerfeld.

Az egyik Corian-asztalon napszemüveg, arrébb egy pár ujjatlan bőrkesztyű. „Képzeld el Karlt a szobája magányában, napszemüveg, lófarok és keményített inggallér nélkül. Vajon mi marad belőle? Senki nem tudja. Maszk mögött él, és nagyon ügyel rá, hogy ezt a maszkot senki ne

vegye le róla”³ – meséli a *Figaro* divatrovatának egykori szerkesztője, Janie Samet.

Karl Lagerfeldnek megvannak a maga szokásai. „Szereitek későn hazaérni, ez a magánrepülőgépek nagy előnye. De megbízható férfi vagyok, nem maradok ki éjszakára. Ezt már csak Choupette miatt sem tehetném meg.”⁴ Egy padlón elnyúló perzsamacska szabálytalan körvonala rajzolódik ki a sötétben. Vajon gazdája otthon lesz aznap este? A divattervezőnek sikerül az illuzionista bravúrja: valahogy soha nem ott van, ahol azt gondolnánk.

A fal mellett padlótól plafonig érő polcrendszer, a vitrin mögött hatalmas könyvgyűjtemény, több száz kötettel. Lagerfeld számára a könyvek jelentik az életet, az olvasás számára egyfajta „súlyos betegség, kényszeres patológia”⁵, amelyből esze ágában sincs kigyógyulni. Egyszerre vagy húsz könyvet olvas, és annyi könyvtára van szerte a világon, ahány háza. Mégis, a mintegy háromszázezer művészeti és fotós kiadvány, regény és háromnyelvű filozófiai írás közül csupán néhány kötet kísérte végig életét. Ezek a művek egy megálmodott, majd megvalósított élettörténet elválaszthatatlan részei. Titkos szál köti őket össze Jean-Paul Sartre *A szavak* című kötetétől Eduard von Keyserling *Été brûlant* című regényén át a Catherine Pozzi-versekig. Ha ezt a titkos szálát felfejtjük, talán megértjük, hogyan szövődött a divatcsászár legendája.

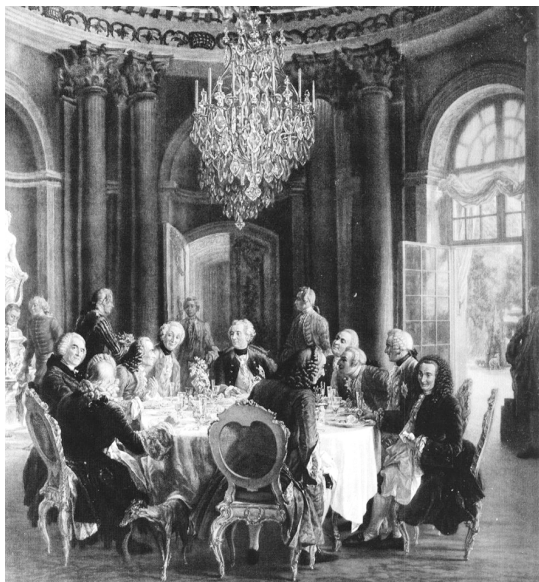
Honoré de Balzac *Beatrix* című regénye volt az egyik első könyv, amelyet Lagerfeld olvasott. A német kisfiúnak úgy tízéves kora körül egyszer csak kedve támadt a szülei könyvespolcán lévő könyvekhez. Az édesanyja, Elisabeth erre azt mondta, hogy rendben, csakhogy ahhoz tudni kellene franciául. Így hát Karl franciául tanult, és nekilátott, hogy átrádjia magát a *Beatrixen*. Az egyik jeleneten igencsak felháborodott: „Emlékszem, a harminckét éves Beatrix rózsaszín muszlinkendővel a nyakában ül a páholyban, hogy eltakarja a ráncait. Mondtam is anyámnak, hogy lehet valaki olyan hülye, hogy kendőt hord?”⁶

Az éjjeliszekrényén egy másik könyv is pihen, Madame de Staël *L'Allemagne* című műve. Az író nő távoli vidékekre kalauzolja az olvasót, egy másik tájra, másik korszakba, amelyeket a kisfiú mégis valamiképpen a magáénak érez. Csakhogy ezek a letűnt idők, amelyeket sokszor egy könyved kézmozdulattal söprünk arrébb, talán nincsenek is olyan távol tőlünk.

Egy nyugodt kis zug

A tágas, fehér kúria ablakain behatoló bágyadt napsugarak végigpásztáznak a falon függő, okkersárgában és feketében játszó festményén, Adolph von Menzel *Kerekasztal (Tafelrunde)* című művének reprodukcióján, amelyet a művész 1850-ben fejezett be. A kép egy évszázaddal korábbi jelenetet ábrázol: a felvilágosodás kori Európa szívében, Potsdamban, a Sanssouci-palotában II. (Nagy) Frigyes porosz király (1712–1786), a felvilágosult uralkodók példaképe, szűk körben vacsorát ad. A Sanssouci-palota volt II. Frigyes nyári rezidenciája, ahol többé-kevésbé szabados életörömöknek hódolt.

A jelenet egy kör alakú helyiségben játszódik. A kertre néző verandaajtón beáramló fény a tárgyak aranybarna színével összeolvadva a meghiúsult és a fesztelen vidámság rafinált egyvelegét képezi. A korinthuszi oszlopok által tartott mennyezetéről cseh kristálycsillár függ alá. Az ural-

II. (Nagy) Frigyes porosz király nyári rezidenciáján,
a Sanssouci-palotában vacsorát ad.
Adolph von Menzel festménye, olaj, vászon, 1850

codót kilenc vendég veszi körül. Középen II. (Nagy) Frigyes látható, ahogy fejét kissé félrebillentve a felé hajoló Voltaire-rel beszélget. A filozófus parókát és mályvaszínű bársony felöltőt visel, csipkés zsabós inggel.

A közeli Schleswig–Holstein tartomány erdeje fölött a Balti-tenger felől fújó szél zúgásába papírzizegés hangja vegyül. A Hamburgtól mintegy 45 kilométerre, északra található bissenmoori birtokon, nem messze egy Bad Bramstedt nevű kisvárostól, biztonságos szobája csöndjében, kis íróasztalánál egy gyermek rajzolgat. A komód, a kiságy

és a falakat borító kékbársony tapéta békés melegséget áraszt. Nem tudni, hány éves a fiúcska pontosan, mintha az ő életkora is ködbe veszne, akár maga a táj.

A falon függő kép ifjú tulajdonosa, Karl, nem sokkal korábban szeretett bele a festménybe egy hamburgi galéria kirakatában, egy szüleivel tett séta alkalmával. Amint azt a divattervező később többször elmesélte,⁷ megkérte szüleit, Ottót és Elisabethet, hogy vegyék meg neki a festményt.⁸ A meglepetés a karácsonyfa alatt várta. Csakhogy, amikor kibontotta a csomagot, csalódottságában felkiáltott: „De hiszen ez nem is az a kép! Ez fuvolaművészeket ábrázol, a kirakatban megcsodált parókás vendégek helyett!” A szülei eltévesztették! Karl kijelentette, hogy ő *azt a bizonyos* képet akarja, azt, amelyik rabul ejtette. A szülőknek azonnal fel kellett hívniuk a galériát, amely karácsony napján végül kinyitott a kedvükért. És íme: a kép végre itt lóg előtte. „Valószínűleg már a jelenet kerete, a nagystílű építészet, a hatalmas csillár is elvarázsolta. Az arany étkészlettel megterített asztal, a kertre nyíló kilátás és persze a különös parókákba és ruhákba öltözött vendégek.”⁹ „Feltehetően azt is elképzelte, mit esznek, és miről beszélgetnek”¹⁰ – vélekedik Daniel Alcouffe művészettörténész.

A kis Karl hosszasan elnézegette a *Kerekasztal* távoli, vonzó világát, és a forradalom előtti európai udvarok képe elevenedett meg előtte: a felvilágosodás kori Franciaország a maga irodalmával, festészetével, építészetével, részlet-

gazdagságával és kifinomult kultúrájával. Hiszen – ahogy a kisfiú utána nézett – a porosz milió mögé könnyedén odaképzeltette a versailles-i kastélyt, amelynek pompája a Sanssouci-palotát inspirálta, és azt a Párizst, amely Nagy Frigyes és a felvilágosult Európa példaképekül szolgált.

S ekkor vette a fejébe, hogy pontosan úgy fog kinézni majd, mint a festményen szereplő egyik alak. Az édesanyja szalonjából nyíló teraszon már hatéves korában mesehősként, legendás alakként képzelte el önmagát. „Különös, de már akkor biztosan tudtam, hogy egyszer híres leszek, és az egész világ ismeri majd a nevemet.”¹¹ Ez a gondolat egyhamar a rögeszméjévé válik és a mindennapjait is átszövi. Az időnkivüliség ezen atmoszférájában nehéz elhinnünk, hogy 1942-t írunk. Nem messze onnan, a dán határnál járásban dűl a második világháború.

Lagerfeldéknek Hamburg egyik tehetős negyedében, a Blankenese-ben volt lakásuk. Többször ide-oda költöznek Hamburg és bissenmoori birtokuk között, míg végül a tágas, vidéki kúriában állapodtak meg, amelyet nagyjából tíz éve vásároltak, hogy átvészeljék a vérzivataros időket – és milyen jól döntöttek! 1943-ban a Brit Királyi Légierő (Royal Air Force) és a szövetséges amerikai repülőgépek éjjel-nappal bombázzák Hamburgot mint a Harmadik Birodalom tengerészeti haderejének legfőbb stratégiai központját. Hamburg egész nyáron át

tartó bombázásának fedőneve a Gomorra-hadművelet volt. (Az elnevezés arra a bibliai történetre utal, amikor Isten haragjában Szodoma és Gomorra bűnös városait kénköves és tüzes esővel sújtotta.) Hamburgban 35 ezer ember halt meg egyetlen hét alatt, a város romokban hevert, fölötte vastag füstfelhő lebegett.

A kis Karl ideje nagy részét szobájába zárkózva, egy ideális Európáról szőtt fantáziavilágban tölti. Vajon tudatosul benne, hogy a náci Németország éppen tűzben és vérben omlik össze? „Az egyetlen olyan helyen voltam, ahol nem történt semmi. Hihetetlen szerencsém volt: nem érintett bennünket a háború”¹² – idézte fel 2015-ben.

Bad Bramstedtet valóban nem sújtják a bombázások, ám Ronald Holst német történész szerint „szinte lehetetlen, hogy az akkor tíz év körüli Karl Lagerfeld ne tudott volna a háborúról”¹³. A történész hangsúlyozza, hogy a Hamburgot és Kielt támadó katonai bombázó repülőgépek biztosan láthatók voltak Bad Bramstedtből, amely épp a két város között félúton található. Ráadásul a bombázások miatt 900 ezer embernek kellett elmenekülnie, többek között Bad Bramstedtbe. „A lakásokat, műhelyeket, üzleteket lefoglalták és felosztották. Lagerfeldék sem lakhatták tovább házuk teljes egészét” – magyarázza a történész.¹⁴

Miután Sylvia Jahrke családjának házát lerombolták, Hamburg lángokban álló utcáin át menekülve jutott a bisenmoori birtokra. Sylvia 1934-ben született, így csupán

tízestendős ekkor, de élénken él benne megérkezésük pillanata. Számára a hely maga volt a földi paradicsom. „Régi épület volt, oszlopokkal és hófehér bejárattal. Mint egy kis elvarázsolt kastély, legalábbis én gyerekként annak láttam. Az épületbe lépve tágas hallba érkeztünk.”¹⁵ Sylvia családját – más menekültekkel együtt – az impozáns épület legfelső emeletén lévő, kisebb szobákban szállásolják el.

Az épülethez kanyargós, tölgyfákkal és nyírfákkal szegélyezett út vezet. Tágas, kényelmes nemesi épület ez, vidéki stílusban, az első emelet mentén majd’ teljes hosszában futó balkonnal. A bejárathoz vezető néhány lépcsőfok a gyerekeknek csak egy ugrás. A tágas veranda fölött napellenző, körben karcsú oszlopok, rattan fotelek, uzsonnázóasztalka teával és péksüteménnyel. Az épület egyik oldalán gúlatetős kerti pavilon, nagyobbacska gloriette.

Lagerfeldék és a menekültek között távolságtartó és tiszteletteljes a kapcsolat. „Féltem Lagerfeld úrtól és a feleségétől – meséli Sylvia. – Lagerfeld úr mindig sötét öltönyt viselt, és pecsétgyűrűt hordott.”¹⁶ „A felesége egyenes derékkal járt-kelt, és szigorúnak tűnt. Sosem láttam mosolyogni. Karlnek sűrű, sötét haja volt és élénk tekintete. Mindig nyugodt volt és udvarias, nem egy verekedős fajta.”¹⁷ A két gyerek körülbelül egyidős, de csak ritkán beszélgetnek.

Ha Karl nem is ért mindent, azért sejt valamit a világban történő szörnyűségekről, hiszen az ő mindennapjait is

érintik. „A szüleim mindig mindentől óvtak. Azt az érzést keltették bennem, hogy sebezhetetlen vagyok”¹⁸ – mesélte.

Valószínűleg azért óvták ennyire, mert ő volt a legkisebb. Karl nagyon ért hozzá, hogy megszerettesse magát. Ellentétben a két nővérével – Martha Christiane és Thea –, Karl soha nem lázad az utasítások ellen. De nem ez az egyetlen különbség köztük. Martha olyan, mint egy fiú: fára mászik és a környékbeli parasztfiúkkal futkározik a bisseenmoori erdőben. Karl is szereti a birtokon legelésző teheneket, de a népi játékok nem érdeklik. Elfriede von Jouanne-nak a Lagerfeld gyerekek dadusa mesélte: „Karl nem nagyon szerette a nővéreit. Persze, sokat játszott velük, szerette régi ruhákba öltöztetni őket, de nem volt köztük szoros kapcsolat.”¹⁹ Karl így magyarázza Martha Christiane-nal és Theával való kapcsolatát: „Nem is az, hogy nem szerettem őket. Inkább úgy fogalmaznék, hogy nem passzoltunk össze.”²⁰ Karl ugyanis ekkorra már kiválasztotta a maga táborát: a felnőtteket.

Otto Lagerfeld, Karl apja, igen művelt férfi. Kilenc nyelven beszél, afféle *self-made-man*. Azok közé tartozik, akik hozzájárultak az ipari forradalom mítoszához. Otto mint ha Jules Verne, Joseph Conrad vagy Alexandre Dumas regényéből lépett volna elő. 1906-ban ott volt a San Franciscó-i nagy földrengésnél, így látta a szétrombolt várost, amelynek romjai alatt hárromezren veszítették életüket. Ronald Holst történész szerint az esemény mélyen érintette

Otto Lagerfeldet. Gyakran ismételte jó tanácsát: „Föld-rengéskor mindig álljatok az ajtó mellé! Az ajtó nem esik le, a fal viszont leomlik. Nézzétek meg, merre dől, és az ellenkező irányba meneküljétek, az ajtón át!”²¹

Néhány hónappal később Otto már Carnation sűrített tejjel kereskedik Vlagyivosztkban, Habarovszkban és az Oroszország keleti részén fekvő városokban. Bejárja az Amur folyó menti érintetlen területeket, és jól ismeri a transzszibériai expressz sztyeppéken átfutó első osztályú kocsijait. Karl Lagerfeld így mesél erről: „[Apám] az 1914-es háború után sűrített tejet kezdett importálni Németországba és Franciaországba. Később ebben a két országban gyárat is épített az amerikai üzleti partnereivel.”²² Az üzlet virágzik.

1939-ben Otto már túl öreg ahhoz, hogy frontszolgálatra hívják, így folytathatja a munkát, de sokat van távol a családjától. „A Glücksklee cég székhelye Hamburgban volt. A legközelebbi gyár száz kilométerre, a többi pedig vagy nyolcszázra onnan. Három tejgyár volt, amelyeket rendszeresen látogatott. Gyakran volt távol hazulról, így nemigen vett részt a gyermeknevelésben” – meséli Ronald Holst.²³ Otto majdnem hatvanéves ekkor. Fia szemében egy tiszteletre méltó idős úr. „Nem sokat láttam őt. Csak a munkáját szerette igazán, és nem volt valami szórakoztató. Jóságú volt, sokkal kedvesebb, mint az anyám, de egyáltalán nem volt jópofa.”²⁴

Vajon gyakori távollétei miatt igyekezett Otto ajándékokkal elhalmozni a fiát? Rendszeresen hozott neki kedvenc lapjából, a *Simplicissimus*ból. A német hetilap szatirikus karikatúráiból ismerte meg Karl a kor neves illusztrátorait – köztük Bruno Pault is –, akiknek rajzai elvarázsolják, és hatásukra ő is rajzolni kezd. Elfriede von Jouanne szerint a rajzolás volt Karl „legfőbb elfoglaltsága, ha egyedül volt. Ilyenkor nem tűrte, hogy zavarják. A papír mindenél becsesebb volt számára. Csak a tiszta, fehér lapokat szerette. Ha egy pici kis írás is volt rajta, nem kellett neki. Már gyerekkorában is portrékat rajzolt, jól felismerhető arcokkal.”²⁵

Otto és Elisabeth 1930-ban házasodnak össze. Elisabeth a harmincas éveiben jár, Otto negyvenkilenc éves, tehát benne van a korban. Sokat van távol, de gondoskodó. „Bármit kérhetsz tőlem, csak ne anyád előtt”²⁶ – emlékszik vissza Karl. Apja elárasztja mindazzal, amit anyja nem tud megadni neki: elsősorban gyengédséggel. „Anyám mindig ilyeneket mondott nekem: »Úgyis csak butaságokat beszélsz, hadard el, ne vesztegessük a drága időt!«²⁷ – idézte később Karl Lagerfeld anyja csípősebbnél csípősebb, olykor gonoszkodó megjegyzéseit, amelyek csak úgy záporoztak rá.

„Anyám egész életét azzal töltötte, hogy borzasztó dolgokat vágott a fejemhez. Például: »El kéne mennünk

a kárpitoshoz! Akkora az orrlyukad, hogy függönyt kell rakatnom eléjük!» Hát mondunk ilyet egy gyereknek? Vagy: imádtam a tiroli kalapokat, mire anyám megszólalt: »Úgy nézel ki bennük, mint egy vén lesbikus!»²⁸ Karl hosszú haja kétoldalt úgy lógott, mint két fogantyú, mire az anyja: „Tudod, mire hasonlítasz? Egy edényre a strassburgi gyárból!”²⁹ Elisabeth túl fáradt ahhoz, hogy kisfiát ölje be, és válaszoljon különös kérdéseire, inkább velős odamondásokkal igyekszik megszabadulni a kis betolakodótól.

„A kis Karl zongorázni kezdett. Órákat vett, és otthon gyakorolt egy-egy darabot – meséli Ronald Holst. – Egyik nap, amikor a családi zongorán gyakorolt, anyja odavetette: »Hagyd már abba! Ne zajongj! Inkább rajzolj, az legálább csöndes!»³⁰ Anyja érzelmes nő, de sokszor bántó. Lázadó, ugyanakkor a kisujja begyéig arisztokrata. Társaságban fenn hordja az orrát, de a személyzettel udvarias. Utálatos és imádnivaló egyszerre. Karl szemében rettentően szórakoztató, ellentmondásos személyiség. Ő lesz a példaképe. „Épp olyanok voltak a szüleim, amilyeneknek kellett. Apám mindent megengedett, anyám pedig helyre rakott, és a fejemre koppintott.”³¹

Elisabeth valóban lehűti a fiúcska kedélyeit, aki azt hiszi, ő a világ közepe, és minden meghökkentő dolgot megenged magának. Egy fotón négyévesen olyan büszkén pó-

zol *lederhosen*ben, tipikus bajor népviseletben, zsebre dugott kézzel, fejét oldalra biccentve, hetyke arckifejezéssel, mint senki más Észak-Németországban.

Ahelyett, hogy a kisfiú szenvedne az anyja sértegetéseitől, inkább tanul, ebből töltekezik, bár kissé megrettenve tapasztalja, milyen sorsra jutnak azok, akik ellenkezni mernek. Két nővérét korán bentlakásos iskolába küldik. Karl csodálja Elisabeth mindenható tekintélyét. „Mindig is tátott szájjal bámultam kegyetlen és mókás gyakorlatiaságát”³² – vallja Karl később elegáns, zenerajongó, művelt anyjáról, aki filozófiai szövegeket fordított spanyolról németre, kitűnően hegedült, és ideje nagy részét könyvtárszobájuk foteljében elnyúlva töltötte, könyvvel a kezében utasítgatva másokat.

Anyja múltját és származását jótékony homály fedi. Lagerfeld így vall erről: „Anyám mindig azt mondta: »Bármit kérdezhetsz a gyerekkoromról és arról az időszakról, amikor már ismertem az apádat. Azonban ami a kettő között történt, az nem tartozik rád.«”³³ Vajon történhetett valami ennek a nőnek az életében, a húszas években, amit titkolnia kellene? Vajon Elisabeth valóban „eladóként dolgozott egy nőifehérmű-üzletben, Berlinben, amikor Karl apját megismerte”³⁴, ahogyan Alicia Drake életrajzíró állítja? Vagy arisztokrata származású lányka volt? 2003-ban Karl Lagerfeld azt mesélte Ber-

nard Pivot francia újságírónak, hogy anyai nagyapja „magas beosztású porosz elöljáró [...], Vesztfália egyik kormányzója volt II. Frigyes Vilmos alatt”³⁵. Akárhogy is, a kis Karl csodálata anyja iránt végtelen.

Papírsuhogás, majd ceruzasercegés a papírlapon. Órák, napok telnek így, szinte zavartalan ritmusban. A kisfiú továbbra is olvas, álmodozik és rajzol, ebben a világtól elzárt, hatalmas fák lombjaitól rejtett, fehér kis nemesi palotában, amelyet még nem rombolt szét a valóság. „A múltban éltem. Egy olyan múltban, amelyet nem ismertem ugyan, de el tudtam képzelni.”³⁶ Az apja által ajándékozott magazinok, csakúgy, mint Menzel festménye, elfedik előle a háború kegyetlenségét.

Mintha a csendes zugban ez a gyermek tartaná életben mindazt, amelyet a háború végleg porig rombolt odakinn, a valóságban. Mintha öntudatlanul szentélyt emelne a régmúlt világnak, a német tájnak, kastélyaival, palotáival, egymást érő szalonjaival, értékes fafaragványaival, festett, kék égboltjaival, angyalkákkal teli mennyezeteivel, szobrokkal tarkított kertjeivel, szökőkútjaival, titkos búvóhelyeivel, szegleteivel, vagyis mindazokkal a kifinomult dolgokkal, amelyek a 18. századot jellemezték, egészen a forradalomig. Karl a saját világát építi a szobájában, azt a világot, amellyel egy kevésbé fennkölt valósággal száll majd szembe.